Ministerie van Financiën

> Retouradres POSTBUS 20201 2500 EE Den Haag

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Generale Thesaurie

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
POSTBUS 20201
2500 EE Den Haag

Onze referentie
2026-0000342423

Bijlage(n)
1. Evaluatie Gasunie
2. Evaluatie UCN/Urenco

Datum 13 oktober 2026
Betreft Verzamelbrief staatsdeelnemingen oktober 2026

Geachte voorzitter,

Op 17 februari 2026 heb ik uw Kamer geïnformeerd over de geplande evaluaties van aandeelhouderschap in de staatsdeelnemingen in Gasunie en UCN/Urenco. Met deze brief bied ik uw Kamer de beide evaluatierapporten aan. Daarbij is ook het Handboek Evalueren Deelnemingen geactualiseerd. Tot slot ga ik in deze brief in op een vraag van de vaste commissie voor Financiën over de betrokkenheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) bij de periodieke rapportage.

Opzet evaluatie
Conform de Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2022 wordt het aandeelhouderschap in elke deelneming minimaal één keer per zeven jaar geëvalueerd. In de evaluaties wordt onderzocht of het staatsaandeelhouderschap nog steeds nodig is om de publieke belangen te borgen en of het staatsaandeelhouderschap toegevoegde waarde heeft gehad.

Handboek evalueren
Evaluaties van het staatsaandeelhouderschap worden uitgevoerd volgens de methodiek uit het Handboek Evalueren Deelnemingen. Dit handboek is vernieuwd en is online gepubliceerd. Ten opzichte van de versie uit 2022 is in de nieuwe versie van het handboek de samenhang met het in 2026 verschenen Handboek Aangaan Deelnemingen versterkt, omdat beide handboeken inhoudelijk nauw met elkaar verbonden zijn. Daarnaast is het evaluatieproces nader uitgewerkt en zijn de hoofdvragen en bijbehorende deelvragen explicieter geformuleerd.

Reactie op vraag periodieke rapportage
De Commissie Financiën heeft gevraagd naar de betrokkenheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) bij de periodieke rapportage.[1] Naast Financiën zijn de ministeries van EZK en IenW in de stuurgroep vertegenwoordigd. Via deze beleidsdepartementen zijn de relevante ervaring en kennis over beleidsdeelnemingen voldoende geborgd, terwijl de omvang van de stuurgroep werkbaar blijft. Naar aanleiding van de vraag van de Commissie heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden met BZK. Afgesproken is dat BZK als agendalid deelneemt aan de stuurgroep en daarmee de relevante stukken ontvangt en input kan leveren.

[1] Kenmerk: 31935-98/2026D46074

Gasunie

Publieke belangen

De publieke belangen die met het aandeelhouderschap in Gasunie worden geborgd betreffen leveringszekerheid, non-discriminatoire toegang tot infrastructuur, veiligheid, betrouwbaarheid en betaalbaarheid van het transport van aardgas, waterstof, warmte en CO_2. Daarnaast levert Gasunie, binnen de grenzen van Europese en nationale wettelijke kaders een bijdrage aan duurzaamheid door de ontwikkeling van infrastructuur die essentieel is voor de energietransitie.

Is staatsaandeelhouderschap nodig om publieke belangen te borgen?

Bovenstaande belangen zijn in belangrijke mate geborgd via wet- en regelgeving en onafhankelijk toezicht. Het staatsaandeelhouderschap vormt hierop een aanvulling, doordat de staat directer kan sturen op samenhang, prioritering en tijdige investeringen, met name in de energietransitie.

De evaluatie concludeert dat het publieke belang wel verschilt per activiteit. Bij monopolistische en wettelijke taken is sprake van een structureel publiek belang dat continue borging vereist. Bij niet-wettelijke of niet-gereguleerde activiteiten, zoals CO_2-transport en LNG-infrastructuur, is deelname van Gasunie vooral aan de orde bij dynamisch marktfalen, bijvoorbeeld door hoge investeringskosten voor nieuwe CO_2-infrastructuur. Hier moet periodiek worden beoordeeld of Gasunie nog de meest geëigende partij is. Uit een internationale vergelijking blijkt dat energie-infrastructuur ook met gedeeltelijk privaat eigendom kan functioneren, mits adequate regulering en onafhankelijk toezicht zijn geborgd.

De evaluatie concludeert dat er op dit moment geen directe aanleiding is om het staatsaandeelhouderschap te laten verwateren. Gasunie kan haar investeringsagenda zelfstandig financieren en de voordelen van gedeeltelijke privatisering zijn nog onvoldoende uitgewerkt. Wel is het, gezien het veranderende risicoprofiel en de omvang van de investeringsopgave, verstandig alternatieve eigendoms- en governancemodellen nader te onderzoeken. Hiertoe is een aanbeveling gedaan in de evaluatie.

Is het staatsaandeelhouderschap effectief geweest?

De evaluatie laat zien dat het staatsaandeelhouderschap van Gasunie aantoonbare meerwaarde heeft gehad bij de borging van publieke belangen en de tijdige ontwikkeling van energie-infrastructuur. Dit bleek onder meer tijdens de energiecrisis van 2022, toen de Eems Energy Terminal in korte tijd werd gerealiseerd. De combinatie van aandeelhouderschap, beleid, wetgeving en publiekrechtelijk toezicht functioneert in de basis doeltreffend en doelmatig.

Tegelijkertijd is Gasunie sterk veranderd en is haar risicoprofiel toegenomen. Vooral bij nieuwe infrastructuur voor waterstof, CO_2 en warmte zijn inkomsten onzeker en is de rol van Gasunie niet altijd vanzelfsprekend. De evaluatie concludeert daarom dat meer strategische publieke regie en een actievere rol van de aandeelhouder nodig zijn. Daarbij moet duidelijker worden bepaald wanneer overheidsdeelname tijdelijk nodig is en hoe risico’s, rendement en verantwoordelijkheden tussen Gasunie, aandeelhouder en beleidsverantwoordelijk ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) worden verdeeld.

De bestaande aandeelhoudersbevoegdheden bieden hiervoor ruimte, maar kunnen volgens deze evaluatie effectiever worden benut. Voortvloeiend uit de geconstateerde aandachtspunten doet de evaluatie een aantal aanbevelingen op het gebied van strategische sturing, risicobeheersing en governance. Deze onderschrijf ik. In de jaarlijkse brief Ontwikkelingen beheer staatsdeelnemingen zal ik de Kamer uitgebreider informeren over de wijze waarop ik aan deze aanbevelingen opvolging geef en welke concrete stappen ik hiervoor zal zetten in samenspraak met het beleidsverantwoordelijk ministerie van EZK.

UCN en Urenco

Publieke belangen

De maatschappelijke context en belangen bij Urenco en daarmee het Nederlandse aandeelhouderschap in Urenco via de houdstermaatschappij UCN zijn sinds de oprichting van UCN en Urenco aanzienlijk veranderd. De afgelopen jaren is het strategische belang van Urenco verder toegenomen. Naast de traditionele publieke belangen van non-proliferatie en nucleaire veiligheid, worden ook voorzieningszekerheid van verrijkt uranium en stabiele isotopen, het beheer van strategische en hoogwaardige technologie en nationale veiligheid geïdentificeerd als maatschappelijke belangen. Hierbij is het aannemelijk dat deze maatschappelijke belangen zonder overheidsinterventie niet geborgd zouden kunnen worden.

Is staatsaandeelhouderschap nodig om publieke belangen te borgen?

Hoewel het juridische en verdragsrechtelijke kader rondom Urenco uiterst uitgebreid, gedifferentieerd en solide is opgezet, is de borging van de publieke belangen die anno 2026 in het geding zijn, waaronder nieuwe domeinen zoals voorzieningszekerheid en behoud van kritieke technologie, niet volledig mogelijk op basis van wet- en regelgeving alleen. Inzet van aanvullende, flexibele sturingsinstrumenten, zoals het aandeelhouderschap van de Nederlandse staat, is noodzakelijk om effectief en tijdig te kunnen reageren op geopolitieke en technologische ontwikkelingen en om de publieke belangen daadwerkelijk te beschermen waar ze zich in de praktijk voordoen.

Is het staatsaandeelhouderschap effectief geweest?

Het aandeelhouderschap zorgt voor een structurele informatiepositie en stem aan de bestuurstafel via de benoeming van niet-uitvoerende bestuurders in het bestuur van Urenco. Deze benoemingsrechten zijn essentieel om in te kunnen spelen op maatschappelijke, veiligheids- en leveringsrisico's. De governance-structuur via UCN biedt hierbij stabiliteit en efficiëntie. Urenco is financieel gezond, heeft een grote orderportefeuille en kan zelfstandig investeren, wat het aandeelhouderschap doelmatig en robuust maakt.

Op basis van de evaluatie blijft het staatsaandeelhouderschap in UCN en Urenco noodzakelijk en van toegevoegde waarde voor de borging van Nederlandse publieke belangen in deze cruciale sector en onderneming. Structurele aanpassing van het aandeelhouderschap is op dit moment niet nodig. Met deze conclusie doe ik de motie Ronnes af om onder geen enkele voorwaarde mee te werken aan de verkoop van de eigen aandelen in Urenco en te voorkomen dat aandelen van

Urenco in bezit komen van landen buiten de verdragspartners of van andere bedrijven. Mocht de internationale of technologische context wezenlijk veranderen, zal dit aanleiding zijn voor een nieuwe evaluatie van het aandeelhouderschap[2].

Hoogachtend,

De minister van Financiën,

E. Heinen

[2] Kamerstukken II 2017-2018, 28 165, nr. 278